

ВЛАДИМИР ШИТИК УЧИТЕЛЯТ

Превод от руски: Цветан Северски, 1971

chitanka.info

Училището ни е кацнало върху високия пясъчен бряг на голямото езеро. А наоколо шумят листата на красивия парк. Посаден е отдавна, двеста години преди ние да дойдем и се учим тук. За дърветата се грижеха: и липите, и кленовете, и ясените бяха акуратно подстригани. А горският твърдеше, че именно в това се крие красотата на парка.

Всяка група ученици си имаше свой любим кът. Ние се събирахме на малка полянка, обградена в кръг от орехови дървета, в средата на която растеше сребриста топола. Тя беше доста стара и пет човека едва обхващаха ствола ѝ. Тук обичахме да седим вечер, когато полумракът и мракът вървяха в индийска колона. Представяхме си, че сме велики пътешественици, които съдбата е хвърлила на невидима планета. Между листата на тополата се промъкваше вятърът, езерните вълни издебваха бреговете и точно когато не се надявах, ги мокреха отгоре до долу. Чувствувахме и радост, и малко страх.

Другите групи ученици ходеха на острова със своите учители. Ние почти винаги бяхме сами. Не защото не обичахме своя учител. Той бе добър и умен. Но не ни разбираше. Ние както и всички от училището обичахме космоса. Възпитателите на останалите групи разказвали на децата за славните пътешествия към други планети и звезди, водили ги на космодрумите. А нашият учител смяташе, че космосът ще ни почака. За него и дума не споменаваха. Даже веднъж, когато по време на урок дойде известие, че експедицията на Тау Кита се връща, той, както винаги, замълча. Ние слушахме радиото, а учителят отиде до прозореца и през цялото време гледаше пясъчната езерна ивица.

Цялата Земя ликуваше, а той единствен остана безучастен. Това ни учудваше и същевременно ни обиждаше. Иначе учителят умееше да разказва интересно. И знаеше толкова много неща! Само равнодушието му към космоса не можехме да му простим.

Досещаше ли се за това учителят? Навярно. Той ни познаваше както пръстите на ръцете си. А тогава? Веднъж, когато имахме урок за историята на космическите завоевания, той каза:

— Щурмуването на космоса не е романтика, деца. Това е трудно даже и за възрастните.

— Защо ни плаши учителят? — повече от всички се възмущаваше Сашка Шарай.

Сдържаният Мишка Патупчик го успокояваше:

— За да разбереш космоса, трябва да бъдеш в пространството...

Съгласихме се с Мишка, но нашият учител откъде знаеше какво представлява космическият полет към звездите?! Той беше съвсем земен човек. Кой освен нашият учител можеше цял ден да прекарва в степта? Нали сме били понякога с него. Безкрайно поле, цялото от пшеница. Отгоре — избелялото от лятното слънце небе. Какво необичайно има тук? Само нашият учител можеше да се възторгва от тази равнина. Спираше някъде, хващаше с шепа класове, навеждаше глава и слушаше гласа на житото (нали така казваше той). Ние бяхме безучастни. Учителят ни поглеждаше със съжаление и въздъхваше.

Скоро дойдоха изпитите. Подготовката ни погълна изцяло и за известно време забравихме обидата. Пък и учителят така добре ни помагаше. На изпита по история, който беше при нашия учител, всеки от нас можеше да си избере темата. Предварително се разбрахме да не споменаваме за неща, свързани с космическите полети. Но Сашка наруши договора. Когато зачете своето съчинение, в класа стана необичайно тихо. Не снемах погледа си от учителя. Той слушаше Сашка, както преди това и мене: внимателно, съсредоточено, затворил очи.

Сашка беше умно момче. Слушах и мислех откъде е събрал толкова сведения? Но най-важното, което ни изненада, дойде впоследствие. Гласът на съученика ни изведнъж зазвъня като струна, накъса се и изгърмя.

— Животът познава не малко случаи, когато космосът е бил покоряван и от юноши.

Сашка приближи учителското бюро и натисна един превключвател. Прозорците потъмняха, светна екранът, на който всеки ученик пишеше и чертаеше схеми. Момчето седна на своя чин и постави наушниците си. Помислих си, че Сашка ще нарисува някаква илюстрация към своето съчинение, но той включи прожекционния апарат и на екрана оживяха картини. Видяхме профила на космически кораб, централния пулт, над който се бе навел човек, а до него стоеше... момче.

Обзе ни възхищение и лека завист. Та нали ние за нещо подобно мечтаехме. Сашка започна да разказва, назова експедицията; звездата, която е била посетена; годината, през която пътешествениците са се

върнали на Земята. На екрана, в кабината през илюминатора, някъде далече блещукаха ярки звезди, но момчето не забелязваше нищо. То гледаше встрани на нашия екран и лицето му бе в профил. Изглеждаше, че момчето очакваше нещо от щурмана — цялата му фигура изразяваше покорно търпение.

В това време Сашка завърши своето изказване, отиде до учителското бюро и изключи превключвателя. В стаята влезе земното слънце.

— Повече нищо ли не знаеш, Саша? — попита с обикновен глас учителят.

— Нямах повече време, за да се зароя по-дълбоко в архивите на тези събития. Навярно, момчето е пораснало и сега е знаменит космонавт...

Очаквахме оценката, която учителят щеше да постави на Сашка и да извика следващия — Миша Патупчик. Но той неочаквано каза:

— Саша, включи проектора — и сам затъмни класа.

На екрана се появиха отново звездолетът, щурманът, момчето.

— Слушайте — каза учителят — „Алтай“ се завръща в слънчевата система. До дома остават шест независими години...

Това го знаели възрастните, на момчето тогава му било все едно. Иначе всичко на кораба го е интересувало: как фотоелемент отваря вратата, как роботът Стъопа ходи подире му и не му позволява да влиза в машинното отделение. Момчето се е родило на кораба и е било единственото дете там. С кого да си играе? Вярно е, че е имало много играчки — правила са му ги и възрастните, и роботите. Модели на ракети, всъдеходи... Момчето малко задавало въпроси, защото възрастните на кораба все били заети.

Веднъж му показали филм за земята. Най-напред родната планета не го поразила. Погледнал я спокойно, а после попитал:

— Земя — това е нещо като ботаническата градина?

На звездолета имало малък парк, където росли дървета. В първия миг той помислил, че ботаническата градина — Земята, е също играчка, само че за възрастни.

Докато той разсъждавал, на екрана се явили много деца. Те бягали, гонили се един-друг. И се смеели — звънко и весело; така, както никой на звездолета не се смеел. Момчето изключило филма и казало на робота:

— Искам да отида при децата!

На кораба нямало деца и роботът мълчал. Момчето отишло при баща си. Той внимателно изслушал разказа за филма, после поставил топлатата са длан на малкото рамо и казал:

— Остават шест независими години. Тогава...

Той не обяснил какво ще бъде тогава. И момчето попитало:

— А кога ще бъде това тогава?

Бащата го повел към каютата, включил електронната машина и след секунда тя изхвърлила перфолената с множество чертички.

— Ето, погледни. Всяка една означава един ден от твоя живот. Какво е ден ли? Наистина при нас няма дни... Всеки път, след като прозвучи главната сирена, поставяй на всяка чертичка по един знак. Когато означеш всички чертички, тогава ще пристигнем на Земята и ти ще срещнеш много деца.

Той помилвал сина си и излязъл.

Момчето знаело, че възрастните трябва да се слушат, и само веднъж задраскало две чертички вместо една. Но чертите и без това били толкова много, че трудно му било да ги преброи.

После момчето гледало филма за Земята често и винаги откривало в него нещо ново, желано и непостижимо.

* * *

Учителят замълча. В гълъбовия полумрак различавахме само фигурата му, а косите му сребрееха на фосфоресциращата светлина на екрана. Ние мълчехме, хванати от интересния разказ, учудени от това, че нашият учител знае повече от нас и по тази нелюбима за него тема. Накрая Мишка се обади:

— Той после срещна ли се с децата?

— Звездолетът се върна, когато момчето беше възрастен мъж. Той остана на Земята. Може ли да се сравнява с нещо друго нашата прекрасна Земя?

— А това момче — не изтраях аз. — Къде е то сега?

Светлината пак нахлу в класа. Учителят стоеше до бюрото си и ние познахме в него момчето, за което ни разказа.

Публикувано във вестник „Септемврийче“, брой 65/1971 г.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.